Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2022-00516

VNEUS Friman Sarita(VNK) 07.06.2022

Asia
EU;Yleisten asioiden neuvosto; Koheesioasiat 2.6.2022

Kokous
02.06.2022 - 02.06.2022

Tiivistelmästä on käytävä ilmi:
– keskeisimmät päätökset/linjaukset
– mahdolliset avoimeksi jääneet asiat ja niiden jatkokäsittely

PJ totesi alkusanoissaan neuvoston avaavan keskustelun 2027 jälkeisestä koheesiopolitiikasta. Huomautti EP:n jo käynnistäneet hyvinkin yksityiskohtaisen keskustelun koheesiopolitiikan tulevaisuudesta.

Kaikki jäsenmaat osallistuivat keskusteluun, jonka aiheeksi PJ oli antanut kysymyksiä siitä, miten voidaan sovittaa yhteen ylätason eurooppalaiset tavoitteet ja alueiden erilaisista lähtökohdista tapahtuva kehittäminen koheesiopolitiikan kontekstissa. Lähes kaikkien puheenvuoroissa todettiin eri painotuksin tarve paikkaperusteiseen koheesiopolitiikkaan, joka mukautuu alueiden tarpeisiin.

Keskustelussa oli kuitenkin karkeasti ottaen havaittavissa jako pääosin nettomaksajista koostuvaan ryhmään, jotka korostivat koheesiopolitiikan jo mahdollistavan em. yhteensovittamisen, ja toisaalta suureen koheesiomaiden ryhmään, jotka kehottivat lisäämään toimeenpanosääntöjen joustavuutta entisestään. Myös KOM korosti koheesiopolitiikan jo tarjoamia joustomahdollisuuksia, vaikka osoittikin avoimuutta myös keskustella mahdollisista uusista avauksista lisätä joustavuutta.

Keskustelun lisäksi hyväksyttiin neuvoston päätelmät KOM kahdeksannesta koheesiokertomuksesta.

CZ PJ kertoi suunnitelmistaan kaudellaan koheesiopolitiikan osalta. Aikoo jatkaa keskustelua koheesiopolitiikan tulevaisuudesta. Epävirallinen koheesioministerikokous 2.9.2022. ja 21.11.2022 Koheesio-YAN.

Kokouksessa Suomea edusti valtiosihteeri Vesa Vuorenkoski.

Politiikkakeskustelu kahdeksannesta koheesiokertomuksesta

Puheenjohtaja avasi keskustelun 2027 jälkeisestä koheesiopolitiikasta. Paljon odotuksia kohdistuu unioniin. On haastavaa löytää tasapaino sen kanssa, ettei pidä kiirehtiä liikaa keskustelun käynnis-

tämistä tulevasta kaudesta, mutta toisaalta ei liikaa viivytellä keskustelun käynnistämistä myös-kään. EP on jo keskusteluissaan tehnyt kovin konkreettisia ehdotuksia koskien tulevaa kautta. EP on pääasiallinen keskustelukumppani. PJ pyysi huomioimaan, ettei tässä neuvoston kokouksessa tehdä yhtä pitkälle meneviä johtopäätöksiä kuin EP, mutta päätelmissä on kuitenkin monia tärkeitä viestejä. Kahdeksas koheesiokertomus nostaa esiin haasteen alueista, jotka ovat pudonneet muiden vauhdista. Tähän on pystyttävä puuttumaan ja mm. temaattinen keskittäminen aiheuttaa haasteita tässä yhteydessä.

KOM (Ferreira): eurooppalaisten tavoitteiden yhteensovittaminen paikallisiin tarpeisiin on ko-heesioprojektimme ytimessä. Olemme viime aikoina taistelleet kriisien kanssa, mutta emme saa silti unohtaa koheesiotavoitteitamme. Koheesiopolitiikka linkittyy moniin rakenteellisiin kysy-myksiin useilta eri sektoreilta, joiden kehityksestä kahdeksas koheesiokertomus kertoo. Kohee-siopolitiikka edistänyt hyvin päätavoitettaan, eli alueellisten kehityserojen vähentämistä. Haasteita kuitenkin on, kuten aivovuoto ja keskituloalueiden kehitysloukku. Pitkän aikavälin haasteisiin vas-taamiseksi koheesiopolitiikan on sopeuduttava aikaansa. Uudistettu koheesiopolitiikka 21-27 te-keekin tämän ja keskittyy digivihreään siirtymään. Pandemiakriisin oloissa olemme myös nähneet koheesiopolitiikan reaktiokyvyn, 23 mrd. EUR koheesiorahoja saatiin mobilisoitua haasteeseen vastaamiseksi. Myös Ukrainan pakolaiskriisin kontekstissa olemme jo nyt nähneet koheesiopolitii-kan reaktiokyvyn. Koheesiopolitiikka myös kantaa kortensa kekoon Venäjän energiariippuvuuden katkaisemisessa. Kuitenkin koheesiopolitiikalta pyydetään yhä suurempaa kriisijoustavuutta. KOM tarkastelee pyyntöjä ja keskustelemme lounaalla, miten vastata sodan aiheuttamiin haasteisiin. Tulevaisuudesta KOM on samaa mieltä PJ kanssa, että paikkaperusteisuus on oikea vastaus. Yk-sinkertaistamisessa on löydettävä tasapaino. Vakaus on parasta yksinkertaistamista. Uusi asetuske-hikko antaa jo ennakoivasti mahdollisuuksia moneen joustoon. Olen kuitenkin avoin keskustele-maan myös lisäyksinkertaistamistoimista. Tänä vuonna käynnistän keskustelun siitä, miten kohee-sion vaikuttavuutta voidaan parantaa tulevaisuudessa. Miten saadaan hienosäädettyä koheesiotyö-kalupakkia vaikuttavampaan suuntaan. Päätehtävänä on kuitenkin 2021-27 kauden ohjelmien toi-meenpanon käynnistäminen. Myös 14-20 ohjelmat on saatava samaan aikaan päätökseensä. Vuo-den 2027 jälkeisen ajan osalta meidän on kehitettävä paikkaperusteisuutta ja juurrutettava politiik-ka alueille paremmin. Ovatko alueet tarpeeksi voimautettuja toteuttamaan pitkän aikavälin visioi-taan? Otetaanko kaikki teho irti alueellisista työkaluistamme, jotta otetaan alueelliset erityisolo-suhteet asianmukaisesti huomioon? Ovatko ohjelmamme tarpeeksi räätälöityjä alueiden tarpeisiin? Muutkin horisontaaliset politiikat pitää tarkistaa alueellisten vaikutusten osalta – Älä tee vahinkoa koheesiolle -periaate (Do No Harm to Cohesion). On paljon, mitä voidaan tehdä olemassa olevilla työkaluillamme. Kansallisella ja eurooppalaisella tasoilla voimme saada edistystä aikaan. Tulevai-suus ei voi odottaa vuotta 2028, vaan sen on käynnistyttävä tänään. Keskusteltava tulevaisuudesta nyt. ’Mind the gaps and avoid the traps’ on tunnuslauseeni.

Kaikki jäsenmaat osallistuivat keskusteluun, jonka aiheeksi PJ oli antanut kysymyksiä siitä, miten voidaan sovittaa yhteen eurooppalaiset strategiset tavoitteet ja alueiden erilaisista läh-tökohdista tapahtuva kehittäminen. Lähes kaikkien puheenvuoroissa todettiin eri painotuksin tarve paikkaperusteiseen koheesiopolitiikkaan, joka mukautuu alueiden tarpeisiin.

Keskustelussa korostui, että eurooppalaisten ja alueellisten tavoitteiden ei tarvitse olla risti-riidassa keskenään ja koheesiopolitiikka jo tarjoaa välineitä näiden yhteensovittamiselle. Vii-tattiin digivihreään siirtymään ja innovaatioihin kaikille alueille yhteisinä keskeisinä tavoitteina. Esille nostettiin älykäs erikoistuminen keinona tehdä innovaatioinvestoinnit alueiden tarpeista ja vahvuuksista lähtien samalla edistäen eurooppalaisia tavoitteita. Hyvää hallintoa ja oikeusvaltiota pidettiin myös tärkeinä yhteisinä tavoitteina, joita koheesiopolitiikan on edistettävä kaikilla alueil-la ja jotka myös ovat alueiden kehittymisen perusedellytyksiä, esille nousi myös yhteinen haaste demokraattisille arvoille kohdistuvasta paineesta. Jotkut jäsenmaat näkivät, että keskittyminen EU-tasolla hyvin strategisiin tavoitteisiin, jättää riittävän tilan alueiden työlle, ja useat korostivat

eurooppalaisen ohjausjakson mahdollisuutta tuoda yhteen alueelliset ja eurooppalaiset tavoitteet koheesiopolitiikassa.

Monet koheesiomaat sen sijaan vaativat lisää joustavuutta koheesiopolitiikan sääntöihin. EU-tavoitteiden ei pidä liialla toimeenpanon jäykistämisellä vaarantaa alueiden tavoitteita näiden maiden mukaan. Asymmetrisiä shokkeja, jotka kohtelevat eri alueita eri tavoin, tulee vain lisää, ja siksi tarvitaan lisää joustavuutta.

Erityyppisten alueiden erityistarpeiden huomioimista korostettiin: vähiten kehittyneimmät alueet, pohjoiset harvaanasutut alueet, vuoristoiset alueet, maaseutualueet tai saaret.

Useat jäsenmaat myös nostivat koheesiopolitiikan alueelliset välineet (ITI, CLLD) mahdollisuuk-sina huomioida alueelliset tavoitteet paremmin. Toisaalta jotkut koheesiomaat pitivät valitettavana sitä, että koheesiopolitiikan politiikkatavoitetta 5 (Kansalaisia lähempänä oleva Eurooppa) ei ole tehty houkuttelevammaksi alueille soveltaa, koska sen investointeja ei voida laskea temaattisen keskittämisen kiintiöihin.

Yleisemmin alueiden vaikuttamismahdollisuuksia ja omistajuutta korostettiin ja myös kansalli-sen/alueellisen osarahoituksen merkitys omistajuuden luomisessa mainittiin.

Kumppanuusperiaatetta ja monitasohallintoa kiitettiin laajasti useimpien puheenvuoroissa kes-keisenä keinona mahdollistaa alueiden tarpeisiin ja tavoitteisiin vastaaminen. Tästä näkökulmasta monet kiittivät jaetun hallinnon soveltuvuutta.

Hallinnon ja hankkeiden toteuttamisen yksinkertaistamiseen on edelleen varaa. Tämä nähtiin keinona paremmin vastata alueiden tarpeisiin. Puheenvuoroissa mainittiin myös konkreettisesti yksinkertaistetut kustannusmallit, yksinkertaisempi hallinto pienen ja hyvin hallinnoitujen allokaa-tio, N+3 sääntö 21-27 ensimmäisinä vuosina sovellettava täysimääräisesti. Synergiat ovat tärkeitä eri instrumenttien välillä. Ei pidä perustaa liian monia uusia rahastoja.

Koheesiopolitiikan katsottiin vastanneen pandemiakriisiin tehokkaaksi ja rohkeaksi pitkän aikavälin tavoitteita vaarantamatta. Muistutettiin, että jos emme olisi vastanneet finanssikriisiin koheesiopolitiikalla, olisivat alueelliset kehityserot nykyistä suurempia. Osa jäsenmaista katsoi, että Venäjän hyökkäyksen vaikutukset, kuten pakolaiset tai toimitusketjujen katkeaminen, eivät tule häviämään lähiaikoina ja jos emme vastaa niihin, tyytymättömyyden maantiede kehittyy huonom-paan suuntaan unionissa. Eurooppa-neuvoston alkuviikon päätelmissä luvatut rahoitusratkaisut pakolaiskriisiin vastaukseksi nousi esille ja esitettiin näkemys sen edellyttävän tuoretta rahaa.

Lukuisat koheesiomaat ja jotkut nettomaksajat muistuttivat, että alueellisten kehityserojen ka-ventaminen on koheesiopolitiikan pääasiallinen, tärkeä tehtävä ja koheesiokertomusosoittaa ko-heesiopolitiikan edistävän tavoitetta hyvin. Tähän liittyen myös muistutettiin, että kriiseihin rea-gointi ei saa viedä fokusta pois koheesiopolitiikan päätehtävästä, joka on vähiten kehittyneiden alueiden tukeminen ja rakenteellinen rooli.

Lisäksi tuotiin esiin joitakin jatkossa koheesiopolitiikassa lisäpanostuksia vaativia erityishaastei-ta, kuten aivovuoto, väestönmuutos, innovaatiokuilu, raja-alueiden haasteet, inflaa-tio/rakennusmateriaalien kallistuminen sekä kehitysloukut. Kehitysloukkuanalyysi mainittiin ko-heesiokertomuksen tärkeimpänä löydöksenä.

Muutama koheesiomaa oli sitä mieltä, että jatkossa koheesiopolitiikan resurssien taso on turvat-tava.

Jotkut jäsenmaat halusivat painottaa Ohjelmaneuvottelujen 21-27 olevan hankalia (syinä mm. sota, haastavat synergiat monien EU-välineiden välillä, inflaatio). KOM suuntaan myös esitettiin kritiikkiä siitä, ettei sen pitäisi tuoda uusia elementtejä ohjelmaneuvotteluihin viime hetkillä, vaan noudatettava asetuspohjaa vaan on edettävä nopeasti. Ohjelmat saatava hyväksyttyä nopeasti, jotta toimeenpano voisi alkaa.

Osalta jäsenmaista tuli kiitosta RePowerEU-esityksistä, vaikka KOM ehdotuksen mekanismit ovatkin monimutkaisia ja osa tuki Älä tee vahinkoa koheesiolle -periaatteen systemaattisempaa soveltamista.

Puheenvuoroissa kritisoitiin kritisoivat liian monien uusien rahastojen perustamista ja viitattiin myös ETT julkaisuun, jonka mukaan ’koheesiopolitiikka on elintärkeä osa demokratiaa’ ja sen ei saa antaa joutua muotirahastojen uhriksi. Politiikan tulevaisuutta pohdittaessa tarvitaan mitatta-vissa olevia tuloksia ja perusteellinen makrotaloudellinen vaikutusarvio koheesiopolitiikas-ta.oheesiopolitiikan on pystyttävä luomaan aitoa eurooppalaista lisäarvoa ja lisää vaikuttavuutta myös ohjelma-alueiden ulkopuolella. Näki uuden i3 alueiden välisen innovaationinvestoinnit väli-neen erinomaisena esimerkkinä tästä.

Joissakin puheenvuoroissa esitettiin, että Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeen-panomallista voitaisiin ottaa malli toimeenpanon tehostamiseksi koheesiopolitiikan puolella.

KOM totesi vastauksessaan keskustelussa esitettyihin seikkoihin, että koheesiopolitiikan toi-meenpanoaste 14-20 ohjelmissa on keskimäärin 71,2% (pl. REACT EU), 66,5 % REACT EU mu-kaan lukien. Eli olemme tavoitteiden mukaisessa toimeenpanossa 14-20 kauden osalta. 21-27 kau-den osalta yhdeksän kumppanuussopimusta hyväksytty (ml. FR tänään Luxembourgissa). Ennen kesää hyväksyttäneen puolet jäsenmaiden kumppanuussopimuksista. Yksinkertaistamiseen on va-raa tosiaan. Olemme juuri saaneet kauden 2007-13 arvioinnit valmiiksi. Yksi investoitu euro loi 2,7 euroa lisää BKT:tä. Etenkin koheesiomaissa vaikutus oli suurempi ja niissä vaikutus oli jopa 4,2 EUR. Myöskään kehittyneimmille alueille ei ole koheesiopolitiikasta mitään haittaa vaan pa-remmin hyötyjä on havaittu. Vastauksena pyyntöihin joustavuudesta: uusia sääntöjä (21-27 kaudel-le) ei ole vielä edes sovellettu toimeenpanossa ja uusissa asetuksissa on joustavuusmahdollisuuk-sia, jotka on ensi käytettävä. Oikeusvaltiosta emme voi joustaa ja näitäkin sääntöjä on opittava soveltamaan tuottamatta liikaa taakkaa. Muistetaan, että toisinaan kansallisetkin säännöt voivat aiheuttaa lisätaakkaa. Konvergenssin ja kilpailukyvyn yhteispelin osalta on huomattava, että tarvi-taan tasapuolisempaa kasvua kaikilla alueilla, koska tämä on myös yksi muutosjoustavuuden muo-to. Kumppanuus ja monitasoinen hallinto mahdollistavat horisontaalisen politiikan soveltamisen aluetasolla, vaikka se ei olekaan helppo työmaa. Muiden instrumenttien, kuten RRF, osalta liian aikaista sanoa toimeenpanosta muuta kuin sen, että synergiat ovat tärkeitä eikä välineitä saa aset-taa kilpailuun toistensa kanssa. Kaikki ministerit ovat tunnustaneet koheesiopolitiikan arvon, mut-ta tästä olisi puhuttava myös tämän huoneen ulkopuolella. Pyydän teitä puhumaan tästä kollegoil-lenne hallituksissanne ja parlamentaarikoille kotimaissanne ja kansalaisille. Meidän on saatava politiikan lisäarvo paremmin esille ja haluan muistuttaa, että sisämarkkinat eivät voisi toimia il-man koheesiopolitiikkaa. Kehityserot kasvaisivat niin suuriksi, että vastarinta sisämarkkinoille nousisi voimakkaana.

PJ veti yhteen painottaen koheesiopolitiikan tärkeää roolia yhteisiin haasteisiin vastaamisessa. Keskustelu oli tilaisuus osoittaa yhteinen sitoutumisemme koheesiopolitiikkaan. Läpinäkyvyys ja yksinkertaistaminen ovat tärkeää ja uusia tuensaajia on saatava osallistumaan. Komissaari puhui alueellisesta/paikkaperusteisesta lähestymistavasta, jolla voidaan mennä lähemmäs alueiden tar-peita. Tie eteenpäin on siis selvä. Päätelmät kahdeksannesta koheesiokertomuksesta todettiin hy-väksytyiksi.

CZ PJ kertoi prioriteeteistaan. Tavoitteena on avata keskustelu koheesiopolitiikan tulevaisuudesta - pitkäjänteinen mutta joustava politiikka, joka on tärkeä kehityserojen kaventamiseksi kaikilla alueilla. Koheesiopolitiikan asemaa ei saa kyseenalaistaa. CZ PJ -prioriteetti on painottaa kohee-siopolitiikan

lisäarvoa monissa eri muodoissa, myös palautumisessa pandemiakriisistä ja sodan haasteisiin vastaamisessa. Kriisien ja siirtymien sosioekonomisia vaikutuksia koheesiopolitiikka voi hoitaa tehokkaasti. 2.9.2022 epävirallinen ministerikokous ja 21.11.2022 Koheesio-YAN.

Hyväksyttiin päätelmät koheesiokertomuksesta "Koheesio Euroopassa kohti vuotta 2050 mentäessä" (8980/22).

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Vesa Vuorenkoski ja virkamiesvaltuuskunta.

Asiakirjat

Kahdeksas koheesiokertomus ja sitä koskeva tiedonanto (COM(2022) 34 final) 4.2.2022.
Neuvoston päätelmät kahdeksannesta koheesiokertomuksesta ”Koheesio Euroopassa 2050 mennessä” 8980/22.

Liitteet

Viite

Asiasanat	koheesiopolitiikka
Hoitaa	**TEM**
Tiedoksi	EUE, STM, UM, VM, VNK, VTV, YM